

Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld

Ds. W.E. den Hertogschool

Voorwoord

De Ds. W.E. den Hertogschool is verantwoordelijk voor een goede kwaliteit van dienstverlening aan zijn leerlingen. Deze verantwoordelijkheid is zeker ook aan de orde in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling.

Van alle medewerkers die werkzaam zijn bij de Ds. W.E. den Hertogschool wordt op basis van deze verantwoordelijkheid verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders/verzorgers attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen.

De directie stelt deze meldcode vast, zodat de medewerkers die binnen de school werkzaam zijn of in de toekomst werkzaam zullen zijn, weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling. In deze code wordt ook vastgelegd op welke wijze de medewerkers ondersteund worden bij de te nemen stappen.

Onder medewerker wordt verstaan: degene die voor de Ds. W.E. den Hertogschool in dienstverband werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de school zorg, begeleiding, of een andere wijze van ondersteuning biedt.

Deze meldcode is ter advies voorgelegd aan de Medezeggenschapsraad van de school.

De directie van de Ds. W.E. den Hertogschool

Januari 2021

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling Ds. W.E. den Hertogschool

Doel van de meldcode is om te helpen bij het herkennen van en het ernaar handelen bij signalen die op kindermishandeling of huiselijk geweld kunnen duiden.

Via een stappenplan wordt ondersteuning geboden aan de directie en medewerkers werkzaam binnen de school. Er wordt hiermee duidelijk beschreven wat er van iedereen wordt verwacht en op welk moment. Het onderstaande vijfstappenplan geeft aan wat er het beste kan worden gedaan wanneer er verwaarlozing, mishandeling of misbruik wordt gesignaleerd.

De vijf stappen van de meldcode zijn:

Stap 1: in kaart brengen van signalen;

Stap 2: collegiale consultatie (directie, intern begeleider of vertrouwenspersoon binnen de school) en raadplegen van Veilig Thuis;

Stap 3: gesprek voeren met de ouders/gesprek voeren met het kind;

Stap 4: wegen van aard en ernst;

Stap 5: beslissen: hulp organiseren en effecten volgen of melden en bespreken

De stappen gaan in *vanaf* het moment dat er signalen zijn geconstateerd. Signaleren wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van onze teamleden. Zo gezien is signalering geen stap in het stappenplan, maar een *grondhouding* die in ieder contact met het kind en de ouder wordt verondersteld. De stappen wijzen ons de weg als wordt gemeend dat er signalen zijn van huiselijk geweld of van kindermishandeling. We zullen gebruikmaken van een *signalenlijst*. Deze signalenlijst kan ons steunen in de beoordeling en besluitvorming.

Volgorde van de stappen:

De stappen die worden beschreven zijn in een bepaalde volgorde gerangschikt. Deze volgorde is niet dwingend. Waar het om gaat, is dat we op enig moment in het proces alle relevante stappen hebben doorlopen, voordat wij besluiten om een melding te doen. Zo zal het soms voor de hand liggen om met de ouders in gesprek te gaan over bepaalde signalen. In andere gevallen zullen de gesignaleerde zaken eerst in een overleg met de intern begeleider of de vertrouwenspersoon worden genomen. De intern begeleider of de vertrouwenspersoon kan de keuze maken eerst Veilig Thuis (VT) te consulteren (anoniem) voordat het gesprek met de ouders wordt aangegaan. Stappen kunnen soms twee of drie keer worden gezet.

Termijnen van de stappen:

Er zijn geen termijnen beschreven per stap. De reden hiervan is dat het beschrijven van een tijdsfad schijnveiligheid geeft. Elke situatie is anders en we zullen altijd een inschatting moeten maken op basis van ernst en (on)veiligheid van de situatie. Daarnaast zou een beschreven tijdsfad uit moeten gaan van de meest ernstige, fatale vorm en situatie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Alle andere situaties zullen in datzelfde tijdsfad moeten worden afgehandeld. Dit is niet mogelijk en doet geen recht aan de situatie van elk individu. Daarom is wettelijk geen tijdsfad vastgelegd. In elke situatie van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt opnieuw een inschatting gemaakt van de ernst en mate van spoed. Het is aan de intern begeleider of de vertrouwenspersoon (al dan niet in overleg met de leidinggevende van de school) om effectief en verantwoord te handelen.

Inhoud

Voorwoord	2
Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling Ds. W.E. den Hertogschool	3
Inhoudsopgave	4
Begripsbepalingen	5
Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling	7
Belangrijke andere bijzondere vormen van kindermishandeling	8
Signalen kindermishandeling onderwijs	11
Kind in acuut gevaar	14
Dossiervorming	14
Belangrijke telefoonnummers:	15
Bijlage 1:	
Stappenschema bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	16
Bijlage 2:	
Procedure melding bij Veilig Thuis (VT)	17

Begripsbepalingen

Definitie directie

Daar waar directie staat, wordt bedoeld de directeur en/of de adjunct-directeur van de Ds. W.E. den Hertogschool.

Definitie intern begeleider

De intern begeleider is degene die binnen de school belast is met de zorgtaken rond de leerlingen en degene die vanuit de eigen deskundigheid mede op het terrein van kindermishandeling en huiselijk geweld de leerkrachten ondersteuning biedt en van advies dient.

Definitie vertrouwenspersoon

De vertrouwenspersoon is de persoon binnen onze school bij wie zowel leerkrachten als leerlingen als ouders vertrouwelijke zaken kwijt kunnen.

Definitie ouders/verzorgers

De volwassenen of volwassene die verantwoordelijk zijn / is voor de zorg en opvoeding van het kind; ouder(s), verzorger(s), voogd.

Definitie leerling

De leerling is het kind dat is ingeschreven én onderwijs volgt op de Ds. W.E. den Hertogschool.

Definitie kindermishandeling

Definitie in het kort:

Kindermishandeling is het doen en laten van ouders, of anderen in soortgelijke positie ten opzichte van een kind, dat een ernstige aantasting of bedreiging vormt voor de veiligheid en het welzijn van het kind (Baartman, 2010)

Kindermishandeling betreft kinderen van 0-19 jaar. Ook ongeboren baby's vallen onder de definitie.

Belangrijk: de combinatie kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

De definitie hieronder staat in de Wet op de jeugdzorg:

'Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel'

Waar ouders staat worden ook stief-, adoptie- en pleegouders bedoeld. Kinderen kunnen ook in een relatie van afhankelijkheid ten opzichte van beroepskrachten verkeren.

Het is een brede definitie. Wanneer je als professional een vermoeden van kindermishandeling hebt, kan dat ook gedefinieerd worden als ernstige opvoedingsproblemen of pedagogische onmacht van ouders. Het woord op zich is niet belangrijk, de consequenties wel. De zorgen om

het kind zijn reden voor actie. Ook als er geen sprake is van kindermishandeling maar bijvoorbeeld wel van ernstige opvoedingsproblemen verdienen kind en ouders steun en hulp.

Definitie Huiselijk Geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd.

Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis).

Belangrijk: de combinatie kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

Er is altijd sprake van een machtsverschil tussen dader en slachtoffer. Uit onderzoek blijkt dat plegers de meest kwetsbare personen kiezen als slachtoffer. Een ander kenmerk van huiselijk geweld is de omstandigheid dat dader en slachtoffer (waaronder ook minderjarige slachtoffers) desondanks – en soms noodgedwongen – blijvend deel uitmaken van elkaars leef- en woonomgeving. Hiermee hangt samen dat huiselijk geweld vaak een stelselmatig karakter heeft en er een hoog recidiverisico is. Geweld in het gezin gaat vaak met andere problematiek gepaard, zoals spanningen tussen partners, werkloosheid of verslaving.

Toelichting

Enkele termen vragen om verduidelijking.

Geweld: aantasting van de persoonlijke integriteit in de vorm van lichamelijk of seksueel, en/of geestelijk geweld. Het geweld kan variëren van een enkele klap, trap of schop met letsel als gevolg tot systematisch frequent en langdurig geweld met blijvend lichamelijk letsel als gevolg.

Huiselijke kring: de dader is een (ex-)partner, gezinslid, familielid of huisvriend. Huisvrienden zijn personen die een vriendschappelijke band onderhouden met het slachtoffer of iemand uit de onmiddellijke omgeving van het slachtoffer en het slachtoffer in de huiselijke sfeer ontmoeten.

Slachtoffer(s): iemand die door de gevolgen van bepaalde handelingen of gebeurtenissen wordt getroffen.

Slachtoffers van huiselijk geweld: personen die het geweld ondergaan of ervaren, veroorzaakt door hen die tot de huiselijke kring behoren. Zoals vrouwen en mannen die door hun (ex-)partners worden mishandeld, kinderen die door hun ouders of huisvrienden worden mishandeld of misbruikt. Maar ook ouders of ouderen die door hun kinderen of verzorgenden worden mishandeld. Kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld - en niet direct het slachtoffer - worden toch aangemerkt als slachtoffers, omdat alleen al het als kind getuige zijn van vormen van geweld in huis kan leiden tot traumatische gevolgen.

Pleger of dader: iemand die een strafbaar feit pleegt, iemand die een misdrijf pleegt.

Vormen van Huiselijk Geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld is geweld dat in de privésfeer plaatsvindt door partners, ouders, kinderen, huisvrienden en andere familieleden. Het is daardoor vaak onzichtbaar. De term huiselijk geweld zegt niets over de plaats waar het geweld plaatsvindt. Steeds meer wordt de bredere term "geweld in afhankelijkheidsrelaties" gebruikt. Hieronder vallen alle vormen van geweld waarbij er een afhankelijkheidsrelatie bestaat tussen het slachtoffer en de dader. Dus naast huiselijk geweld ook geweld door hulpverleners, trainers, priesters, bazen en docenten.

Kindermishandeling of (machts)misbruik door beroepsbeoefenaar:

Meldplicht bij vermoedens van kindermishandeling door professional?

In hoeverre ben je als professional verplicht om melding te maken van kindermishandeling, seksueel misbruik en machtsmisbruik door een collega-professional, binnen of buiten je eigen instelling?

Het onderwijs kent de verplichting om (een vermoeden van) zedendelicten bij de politie aan te geven; schooldirecties mogen dat niet 'onder de pet' houden.

Kindermishandeling is onder te verdelen in zes vormen. In de praktijk komen in een situatie waarin een of meer kinderen mishandeld worden vaak verschillende vormen van mishandeling tegelijk voor.

* Lichamelijke mishandeling

Er is sprake van lichamelijke kindermishandeling als de dader lichamelijk geweld tegen het kind gebruikt zoals slaan, schudden, schoppen, bijten, knijpen, krabben, het toebrengen van brandwonden, laten vallen etc.

* Lichamelijke verwaarlozing

Bij lichamelijke verwaarlozing heeft de ouder geen oog voor het lichamelijk welzijn van het kind en verwaarloost de verzorging van het kind op het gebied van voeding, hygiëne en kleding.

Onder lichamelijke verwaarlozing wordt onder andere verstaan:

- het niet toedienen van noodzakelijke medicatie
- geen enkele aandacht voor de veiligheid van de leefomgeving van het kind
- het kind wordt regelmatig zonder toezicht alleen gelaten
- de verzorging van het kind wordt veronachtzaamd
- Verwaarlozing kan zo ver gaan dat ouders geen arts bezoeken als de situatie er duidelijk wel om vraagt, geen medicatie geven, geen vaccinatie
- Geen gebruik maken van de JGZ kán een signaal zijn van lichamelijke verwaarlozing

* Psychische mishandeling

Onder psychische mishandeling vallen:

- verbale dreigingen, vernederingen,
- sociale isolatie,
- intimidatie en onredelijke eisen.

Bij psychische mishandeling leeft het kind in angst en onzekerheid door bijvoorbeeld verbaal geweld: het kind wordt regelmatig uitgescholden, het krijgt herhaaldelijk te horen dat het niet gewenst is of de ouder/verzorger dicht het kind alleen maar stomiteiten toe.

Overigens gaat het niet alleen om negatieve opmerkingen tegen het kind zelf, maar ook om denigrerende uitlatingen tegenover anderen in de aanwezigheid van het kind. Een ouder kan een kind ook psychische schade toebrengen door het bewust te negeren.

Bijzondere vorm van psychische mishandeling: kinderen die getuige zijn van gezinsgeweld. Onder partnergeweld valt naast vrouwenmishandeling ook mannenmishandeling en mishandeling in homoseksuele relaties. Kinderen kunnen niet alleen direct slachtoffer zijn van huiselijk geweld, maar er ook getuige van zijn. Daarnaast kan in gezinnen sprake zijn van geweld tussen broers en zussen en van oudermishandeling, wat wil zeggen dat kinderen gewelddadig zijn ten opzichte van hun ouders of grootouders. Een kind getuige laten zijn van huiselijk geweld is een vorm van kindermishandeling.

* Psychische verwaarlozing

De ouder/verzorger schiet doorlopend tekort in het geven van enige vorm van aandacht. Het kind mist liefde, warmte en bescherming. Positieve aandacht is onontbeerlijk om zich geestelijk, maar ook lichamelijk, goed te kunnen ontwikkelen. Cognitieve verwaarlozing, een kind niet naar school laten gaan, is een vorm van psychische verwaarlozing.

* Seksueel misbruik

Het gaat bij seksueel misbruik om alle opgedrongen seksuele gedragingen van een volwassene dan wel ouder persoon/gezinslid bij een kind. In Nederland is seksueel contact met een kind jonger dan 12 jaar zonder meer strafbaar. Ook contact met een jongere tussen de 12 en 16 jaar is strafbaar maar de politie komt feitelijk alleen in actie als aangifte wordt gedaan en een klacht wordt ingediend door de jongere. Ook strafbaar is de volwassene die seksueel contact heeft met een minderjarige (beneden de 18 jaar) die afhankelijk is van hem of haar: een ouder met een kind of een docent met een leerling.

Bij seksueel misbruik is altijd sprake van de combinatie van “grooming” en bedreiging. Onder grooming wordt verstaan: hofmakerij, “wij hebben samen een geheimpje”, “jij bent papa’s eigen meisje”.

Na de grooming volgt de bedreiging: “Ik moet naar de gevangenis als je erover praat”, “Mama wordt erg verdrietig als zij ons geheimpje weet.” Het kind kan die gedragingen door het lichamelijke of relationele overwicht, de emotionele druk, of door dwang en geweld van de volwassene niet weigeren. Het kind wordt gebruikt om de behoeften van de volwassene of de adolescent te bevredigen.

* Getuige van huiselijk geweld

Kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld lijden daar net zo onder alsof ze zelf mishandeld worden. Het getuige zijn van geweld in de thuissituatie maakt hen erg onzeker, geeft voortdurende stress en heeft ernstige effecten, ook op de lange termijn. Ook hele jonge kinderen worden in hun ontwikkeling bedreigd door het meemaken van geweld in de thuissituatie.

Er zijn bovendien kinderen die én getuige zijn van gezinsgeweld én zelf mishandeld worden. Binnen een gezin kunnen ouders, partners van de ouders, maar ook broers en zusters, andere familieleden of verzorgers de plegers van geweld zijn.

* Meisjesbesnijdenis

Meisjesbesnijdenis is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen, waar geen medische noodzaak voor is.

Er zijn verschillende manieren waarop de vrouwelijke geslachtsorganen worden besneden. Het varieert welk deel van de geslachtsorganen verminkt wordt, en de mate waarin. Dit is afhankelijk van wat lokaal gebruikelijk is, heeft te maken met de wens van de ouder(s) en hangt af van diegene die de besnijdenis uitvoert.

Belangrijke andere bijzondere vormen van kindermishandeling:

* Geweld tegen ongeboren baby's o.a. door verslaving.

Veilig Thuis heeft sinds een aantal jaren veel meer aandacht voor de risico's op mishandeling die nog ongeboren kinderen lopen. Daarom heeft VT op lokaal niveau protocollen afgesproken met organisaties die te maken hebben met bijvoorbeeld verstandelijk beperkten, verslaafde aanstaande moeders en psychiatrische patiënten.

Uit voorzorg kunnen 'risicozwangerschappen' bij VT worden gemeld. Voor deze zeer kwetsbare groep kan hierdoor veel schade voorkomen worden.

* Shakenbabysyndroom

Het lichaam van een baby is zeer kwetsbaar, omdat nog niet alle spieren en botten zo ontwikkeld zijn dat zij optimale bescherming bieden. Heen en weer schudden van een baby is dan ook uiterst riskant.

In het relatief grote babyhoofdje, dat bij het schudden door de slappe nek heftig heen en weer beweegt, kan hersenschade ontstaan die kan leiden tot neurologische afwijkingen zoals verlamingsverschijnselen, blindheid of andere zeer ernstige gevolgen. Hoe jonger het kind, des te ernstiger zijn de gevolgen.

Alle aanstaande ouders/verzorgers horen op de hoogte gebracht te worden van de risico's en advies te krijgen wat te doen als zij wanhopig/boos/machteloos raken door bijvoorbeeld een huilbaby.

* Vechtscheiding

We spreken van vechtscheiding wanneer een echtscheiding gepaard gaat met veel ruzies, waarbij negatieve gevoelens ten aanzien van de ex-partner uitgesproken worden naar de kinderen en er bewuste acties plaatsvinden met de bedoeling de andere partner schade toe te brengen. Voor kinderen is een echtscheiding op zich al moeilijk. Een vechtscheiding levert voor hen emotionele schade op en bij echtscheidingen na partnergeweld soms gevaarlijke situaties.

* Loverboys

Loverboys zijn mensenhandelaren die met verleidingstactieken, manipulaties, chantage en geweld meisjes inpalmen met als oogmerk hen later voor zich te laten werken in de prostitutie of in andere (illegale) sectoren. Het gaat om een ernstig misdrijf, waarbij de slachtoffers ernstig getraumatiseerd kunnen raken en veelal intensieve zorg en hulpverlening nodig hebben om te herstellen. De hulpverlening geeft regelmatig signalen af dat de slachtoffers vaak kwetsbare meisjes zijn met regelmatig een licht verstandelijke handicap.

Steeds vaker worden deze meisjes via sociale netwerksites op het internet door de loverboys benaderd.

* Misbruik via internet / kinderpornografie

Het internet wordt geregeld gebruikt om kinderen en jongeren te stalken, te pesten, te benaderen om seksueel contact op te bouwen of op te lichten. Dat kan gebeuren door andere jongeren of door volwassenen die zich voordoen als jongere. Vaak geven kinderen en jongeren dit niet aan bij ouders of hulpverleners uit schaamte of onzekerheid. Het kan er o.a. toe leiden dat kinderen/jongeren seksueel misbruikt worden met alle gevolgen van dien.

Om kinderen en volwassenen te ondersteunen bij het melden van misbruik via internet is er Meldknop.nl. Deze website wordt ondersteund door de Politie, de Kindertelefoon, Helpweb,

Pestweb, Meldpunt discriminatie.nl. Via deze knop is behalve de melding ook hulp voor het slachtoffer aanwezig via chat of face-to-face-contact.

Kinderporno: Kinderporno is niet alleen een verzameling "vieze plaatjes". Om kinderporno te maken zijn kinderen nodig waarmee seksuele handelingen worden gepleegd. Die handelingen worden op beeld vastgelegd. Tegenwoordig is ook het maken van kinderporno strafbaar waarbij tekeningen of animaties gebruikt worden. (Virtuele kinderporno)

Wat is kinderporno?

- Beeldbestanden of websites waarop seksuele gedragingen van minderjarigen zichtbaar zijn
 - Op beeld vastgelegd seksueel misbruik van kinderen
 - Benadering van minderjarigen voor seksueel contact (grooming)
 - Uitwisseling van kinderporno, bv via peer-to-peer-netwerken of meegestuurd met spam
- Je kunt kinderporno melden bij het meldpunt cybercrime.

Melding

Met een melding geef je een tip over iets wat je bent tegengekomen op het internet; op websites, maar ook in chatboxen of op forums. Dat kan een strafbaar feit zijn, maar dat hoeft niet. Je melding kan de basis zijn voor verdere actie of onderzoek door politie, justitie of opsporings- en inlichtingendiensten. Je werkt hierdoor dus mee aan het aanpakken van criminaliteit op het internet.

* Nagebootste stoornis bij volmacht (Münchhausen by Proxy)

De aandoening wordt tegenwoordig Pediatric Condition Falsification (PCF) of factitious disorder by Proxy (FDP) genoemd (Ayoub 2002).

PCF is een complexe manier van kindermishandeling waarbij ouders/verzorgers:

- fysieke of psychische klachten bij het kind nabootsen (fabrication)
- direct klachten veroorzaken (induction)
- klachten verzinnen of aanpraten (verbal fabrication)
- en/of bestaande klachten uitvergrooten (exaggeration)

De ouder houdt artsen voor dat het kind een ziekte heeft waarvoor medische behandeling nodig is. De ouder misbruikt het kind om zelf aandacht te krijgen.

* Huwelijksdwang-/eengerelateerd geweld

De meest gebruikte definitie van eengerelateerd geweld is:

“Eengerelateerd geweld omvat elke vorm van geestelijk of lichamelijk geweld, gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of een vrouw en daarmee van zijn of haar familie, waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken.”

Als werkdefinitie kan eraan toegevoegd worden: “Eengerelateerd geweld is een vorm van geweld binnen een breder scala van eengerelateerde handelingen om aantasting van de eer te beperken of te voorkomen.”

Het is zaak om in een zo vroeg mogelijk stadium zicht te krijgen of familie-eer een rol speelt binnen een gezin zodat er in de begeleiding aandacht voor kan zijn en escalatie wordt voorkomen.

* Grensoverschrijdend (seksueel) gedrag van kinderen

Jonge kinderen zijn samen met andere kinderen hun lichaam aan het ontdekken. Zo komen ze te weten wat er hetzelfde is aan elkaars lichaam en wat juist anders. ‘Doktertje spelen’ is hierbij

een favoriet spel. Toch zijn er ook grenzen bij spelletjes tussen kinderen onderling.

Er kan sprake zijn van grensoverschrijdend gedrag als:

- er een groot leeftijdsverschil is tussen de kinderen
- er sprake is van manipulatie of dwang;
- kinderen elkaar pijn doen;
- er voorwerpen in vagina of anus geduwd worden;
- er geweld wordt gebruikt;
- het om een grote groep kinderen tegen één kind gaat.

Signalen kindermishandeling onderwijs

1. Signalenlijst kindermishandeling (4-12 jaar)

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enz.).

Lichamelijke signalen :

- wit gezicht (slaap tekort)
- hoofdpijn, (onder)buikpijn
- blauwe plekken
- slecht verzorgd eruitzien
- geslachtsziekte
- jeuk of infectie bij vagina en anus
- urineweginfecties
- vermageren of dikker worden
- pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- houterige lichaamsbeweging
- niet zindelijk (urine/ontlasting)
- zwangerschap
- lichamenlijk letsel
- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling

Gedragssignalen:

- somber, lusteloos, in zichzelf gekeerd
- eetproblemen
- slaapstoornissen
- schrikken bij aangeraakt worden
- hyperactief
- agressief
- plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer)
- vastklampen of abnormaal afstand houden
- isolement tegenover leeftijdgenoten
- zelfvernietigend gedrag (bv. haren uittrekken, praten over dood willen, suïcidepoging)
- geheugen- en concentratiestoornissen
- achteruitgang van leerprestaties

- overijverig
- zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief
- extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag
- verstandelijk reageren, gevoelens niet tonen (ouwelijk gedrag)
- geseksualiseerd (“verleiden”) gedrag, seksueel getint taalgebruik
- opvallend grote kennis over seksualiteit (niet passend bij de leeftijd)
- verhalen of dromen over seksueel misbruik, soms in tekeningen
- geen spontaan bewegingsspel
- moeite met uitkleden voor gymles of niet meedoen met gym
- spijbelen, weglopen van huis
- stelen, brandstichting
- verslaving aan alcohol of drugs

2. Kenmerken ouders/gezin

- ouder troost kind niet bij huilen
- ouder klaagt overmatig over het kind, toont weinig belangstelling
- ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- ouder is zelf mishandeld of heeft psychiatrische of verslavingsproblemen
- ouder gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen (‘shopping’)
- ouder komt afspraken niet na
- kind opeens van school halen
- aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- ‘multi-problem’-gezin
- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- veel ziekte in het gezin
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

3. Signalen seksueel misbruik

Lichamelijke signalen:

- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina *en/of* anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen *en/of* zitten
- seksueel overdraagbare ziekten.

Psychosociale signalen:

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van de leerling (parentificatie).

Afwijkend seksueel gedrag:

- excessief *en/of* dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact

- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
- niet-leeftijdsadequaate seksueel spel
- niet-leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst voor zwangerschap
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- geen plezier in bewegingsspel.

4. Signalen (aanstaande) meisjesbesnijdenis (vrouwelijke genitale verminking)

- vertellen over meisjesbesnijdenis in het algemeen
- aankondigen van besnijdenis.

Directe gevolgen tijdens en na de ingreep:

- extreme pijn (wanneer de ingreep zonder verdoving plaatsvindt)
- klachten bij urinelozing (pijn bij plassen, ophoping urine in de blaas)
- overmatig bloedverlies
- kans op infectie
- kans op overlijden van het meisje.

Mogelijke gevolgen na de ingreep:

- moeilijke en/of pijnlijke urinelozing
- urineweginfectie
- chronische pijn in de onderbuik
- littekenvorming
- menstratieklachten

Een vermoeden van meisjesbesnijdenis actueel of in de toekomst moet direct bij VT gemeld worden. Overleg indien mogelijk eerst met CJG. Er is een handelingsprotocol meisjesbesnijdenis dat beschrijft wat er na een melding kan gebeuren.

5. Signalen eengerelateerd geweld

Angst:

- schichtig reageren
- onzekerheid
- verwardheid
- apathisch zijn
- in zichzelf gekeerd zijn
- zich afsluiten van de buitenwereld.

Verandering van gedrag:

- plotselinge stressreacties
- schoolverzuim
- westerse kleding inruilen voor traditionele kleding en hele lichaam bedekken
- direct na school naar huis gaan
- stelselmatig opgehaald worden door vader of broer(s)
- vriendschappen verbreken
- verwondingen
- blauwe plekken.

Ontwijkend gedrag:

- ontwijkende antwoorden op directe vragen over bijvoorbeeld verwondingen

- of sociale controle door familie
- lichamelijke verwaarlozing
- zelfmoordpogingen
- zinspelen op zelfmoord
- fatalistische houding
- verhalen over geweld tegen andere familieleden.

Voorzichtigheid is geboden. Het opmerken van één of enkele signalen hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling. Een andere oorzaak is ook mogelijk. Schakel Jeugdgezondheidszorg in.

Kind in AcuuT Gevaar

Wat je moet doen:

* Als het kind acuuT gevaar loopt, meld je dit direct bij Veilig Thuis. Dat kan de leerkracht doen. Bij voorkeur in overleg met IB'er of directie, maar als die niet aanwezig zijn kan iedereen VT bellen. In een dergelijke situatie moet achteraf verslag gedaan worden en de directeur ingelicht worden over de melding.

* Als het kind in acuuT gevaar is en er direct bescherming nodig is: melden bij VT. Veilig Thuis beoordeelt direct wat er moet gebeuren en of het nodig is om de Raad voor de Kinderbescherming in te schakelen (bijvoorbeeld als een kind met verwondingen naar het ziekenhuis moet en de ouders willen het niet meegeven of weghalen uit het ziekenhuis. Dan kan er heel snel een voorlopige ondertoezichtstelling (O.T.S) worden gevraagd zodat de ouders (tijdelijk) het gezag niet hebben over hun kind.

* Als er een dreigende situatie ontstaat op school of bij de BSO: bel de politie en vervolgens VT als het om een melding van kindermishandeling of huiselijk geweld gaat.

* Bij twijfel: bel VT om advies te vragen.

Dossiervorming

Van elk gesprek over (vermoedens van) kindermishandeling of huiselijk geweld wordt zorgvuldig verslag gelegd in het leerlingdossier. Gebruik hierbij het formulier intern overleg bij signalen van kindermishandeling/huiselijk geweld (in ParnasSys; zie ook bijlage 2).

Richtlijnen voor verslaglegging zijn:

- 1) Je verzamelt alle aanwijzingen die jouw vermoeden van kindermishandeling kunnen onderbouwen of ontcrachten en legt deze vast in het leerlingdossier. Daarbij maak je duidelijk onderscheid tussen je eigen bevindingen en de subjectieve bevindingen/mening van anderen.
- 2) Wat je in ieder geval in het dossier vastlegt zijn: je aantekeningen van (aanwijzingen voor) kindermishandeling, van de onderzoeken die met het oog daarop zijn gedaan, van de uitkomsten daarvan, van de inhoud van het overleg met collega's, andere beroepskrachten en/of instanties zoals VT, van het gegeven of voor het verstrekken van gegevens aan derden toestemming werd gevraagd en/of verkregen en van alle andere stappen die je in het kader van (het vermoeden van) kindermishandeling hebt ondernomen. Ook leg je zorgvuldig vast hoe de weging /inschatting van vermoedens van kindermishandeling heeft plaatsgevonden. Ook alle afspraken met ouders/kind, informanten, verwijzers en andere betrokken professionals/ hulpverleners leg je zorgvuldig vast. Blijkt een vermoeden uiteindelijk onterecht, dan vermeld je dat ook uitdrukkelijk in het dossier.
- 3) Bewaartermijn

In het algemeen geldt dat een school de gegevens van een leerling (het zogeheten leerlingdossier) twee jaar mag bewaren nadat de leerling van school is gegaan.

Langere bewaartermijn

In sommige situaties legt de wet een langere bewaartermijn op. Bijvoorbeeld:

} In het basis- en voortgezet onderwijs moeten gegevens over verzuim/afwezigheid en in- en uitschrijving vijf jaar bewaard blijven nadat de leerling is uitgeschreven.

} Gegevens over een leerling die naar een school voor speciaal onderwijs is doorverwezen, moet een school drie jaar na het vertrek van de leerling bewaren.

Adresgegevens (oud-)leerlingen

Een school mag adresgegevens van (oud-)leerlingen bewaren voor het organiseren van reünies.

Leerlingdossier (ParnasSys)

Scholen houden van elke leerling een dossier bij, het leerlingdossier genoemd. Dit dossier bevat bijvoorbeeld verslagen van gesprekken met ouders, uitslagen onderzoeken, verslagen externe instanties. Daarnaast zitten in een leerlingdossier (ParnasSys) administratieve gegevens, zoals gegevens over het verzuim van een leerling en over de in- en uitschrijving.

Belangrijke telefoonnummers:

Telefoon VT: 0900-1231230 (tijdens kantooruren)

Telefoon Politie: 0900-8844 of 112

Bureau Jeugdzorg:

Den Haag Zuid/Rijswijk

Neherkade 3000 / 3054
2521 VX Den Haag
Tel. 070-3082999

Den Haag Centrum/Scheveningen

Waldeck Pymontkade 872
2518 JS Den Haag
Tel. 070-3119025

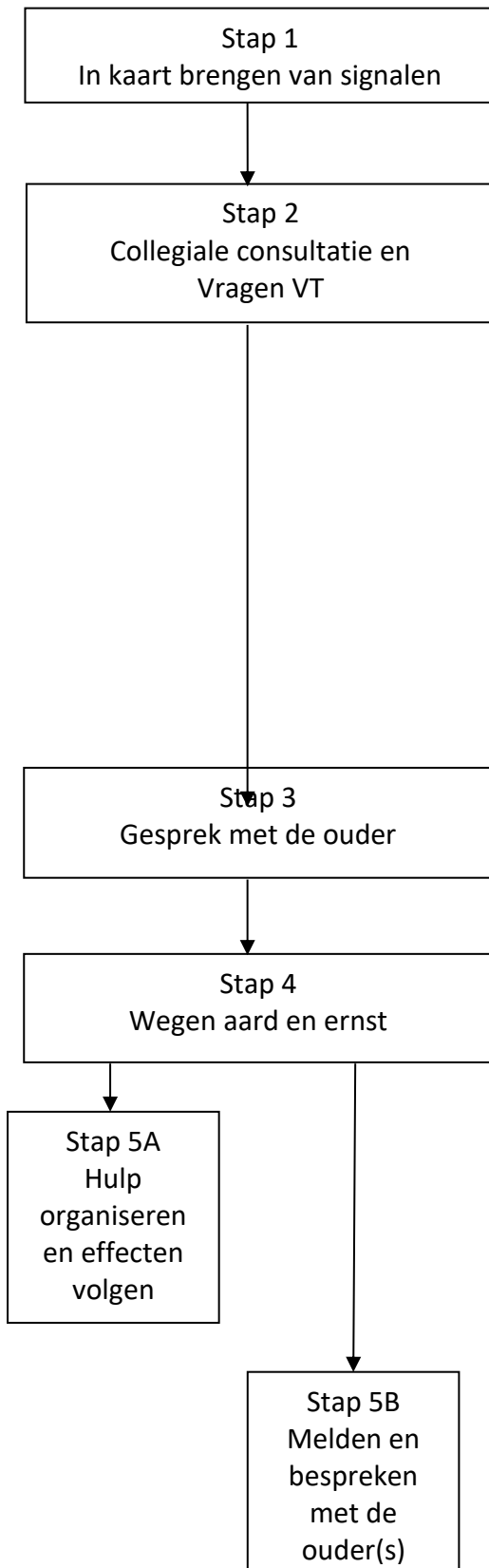
Centrum Jeugd en Gezin (CJG):

CJG Loosduinen
Campanulastraat 21
2555 DA Den Haag
Tel. 070-752 69 70

Schoolmaatschappelijk werk:

Birgit Steenaert (Stichting Xtra^{plus})
Hooikade 30
2627 AB Delft
Tel. 015 2 131 151
www.xtra.nl

Stappenschema bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Observeer
- Onderzoek naar onderbouwing
- Gesprek met ouders: delen van de zorg

Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen Veilig Thuis

- Consulteer interne en externe collega's tijdens:
 - * groepsbespreking
 - * interne zorgcommissie
 - * Jaargesprek Jeugdgezondheidszorg
- Bilateraal overleg met jeugdarts, verpleegkundige, schoolmaatschappelijk werk, intern begeleider of andere betrokkenen, bijv. leerplichtambtenaar
- Consulteer ook Veilig Thuis
- Uitkomsten consultaties bespreken met ouders
- Overweeg registratie in de Verwijsindex Risicojongeren

Stap 3: Gesprek met de ouder

Gesprek met de ouder: delen van de zorg

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg risico, aard en ernst van de kindermishandeling of huiselijk geweld.

Vraag VT hierover een oordeel te geven.

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

- Bespreek uw zorgen met de ouder
- Organiseer hulp door ouder en leerling door te verwijzen naar Bureau Jeugdzorg
- Monitor of ouder en leerling hulp krijgen
- Volg de leerling

Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder

- Bespreek met de ouder uw voorgenomen

- melding
- Meld bij VT

Procedure melding bij Veilig Thuis (VT)

Inleiding

Beschrijf aan de hand van de aandachtspunten de situatie voor zover u bekend en van toepassing. De aandachtspunten zijn helpend, maar ook leidend in het geven van de beschrijving per specifiek domein.

Algemeen

Gegevens van de melder:

- Naam, adres, telefoon;
- relatie tot de betrokkenen;
- zijn ouders/verzorgers op de hoogte van de melding, mondeling of schriftelijk.

Gezinsgegevens

Gegevens van de ouders/verzorgers (naam, adres(sen) en telefoon, burgerlijke staat).

Gegevens van de leerling(n) (naam, geboortedatum, geslacht, adres, telefoonnummer, ouderlijk gezag).

Analyse van de situatie

Wat zijn de concrete signalen (van kind, ouder(s), omgeving) en wie signaleert dit?

Beschrijving:

Sinds wanneer worden de signalen opgemerkt en door wie?

Beschrijving:

Waardoor is de zorg over deze situatie of het vermoeden van kindermishandeling ontstaan? En bij wie?

Beschrijving:

Delen anderen deze zorg of dit vermoeden? Zo ja, wie en waardoor?

Beschrijving:

Zijn er ook signalen van broers of zussen? Bij wie?

Beschrijving:

Welke vragen moeten beantwoord worden?

Beschrijving:

<i>Hoe vaak en wanneer komen de signalen voor? Nemen de signalen toe in intensiteit of aantal?</i>
Beschrijving:

Eerdere acties

<i>Welke acties zijn ondernomen en door wie?</i>
Beschrijving:

<i>Wat is er al met ouder(s)/het kind besproken? Door wie</i>
Beschrijving:

Actieplan

<i>Welke acties zijn nodig? Beschrijf ook hoe, wanneer, door wie en met welk doel de acties worden ingezet</i>
Beschrijving:

Terugkoppeling

<i>Hoe, door wie, aan wie en wanneer worden bevindingen teruggekoppeld en vastgelegd?</i>
Beschrijving:

Resultaten acties

<i>Beschrijf per actie of deze uitgevoerd is, hoe het gegaan is en wat de uitkomsten zijn. Volg het stappenplan.</i>
Beschrijving:

Verdere beschrijving gevolgde stappen

<i>Per actie</i>
Beschrijving:

Andere instanties?

<i>Vermelding van andere externe instanties (en naam contactpersoon) die betrokken zijn bij kind/gezin:</i>
Beschrijving:

Datum melding: